

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 17.10.2007
COM(2007) 620 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Sociālās aizsardzības modernizēšana, lai panāktu lielāku sociālo taisnīgumu un
ekonomisko kohēziju – no darba tirgus atstumtu cilvēku aktīvas sociālās integrācijas
pastiprināšana**

1. Ievads

ES stratēģija izaugsmei un nodarbinātībai¹ sniedz redzamus rezultātus: izaugsme noris straujāk, nodarbinātība palielinās un bezdarbs samazinās visā Eiropā. Tomēr nav šaubu par to, kas Eiropai ir vēl daudz jāveic, lai īstenotu visu savu potenciālu un pilnībā sasniegtu Lisabonas mērķus ekonomiskajai un sociālajai attīstībai.

Liela daļa Eiropas Savienības iedzīvotāju joprojām ir sociāli atstumti, un par to liecina fakts, ka 16 % no Eiropas iedzīvotājiem finansiālā situācija ir apdraudēta, vienam no pieciem iedzīvotājiem ir neapmierinoši mājokļa apstākļi, 10 % dzīvo māsaimniecībās, kurās nav neviena strādājošā, ilgtermiņa bezdarba līmenis ir gandrīz 4 %, un skolu nepabeigušo jauniešu ir vairāk nekā 15 %. Aizvien būtiskāka kļūst vēl viena sociālās atstumtības dimensija, proti, cilvēkiem nav piekļuves informācijas tehnoloģijām².

Neraugoties uz to, ka Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir vienas no pasaules bagātākajām teritorijām, tā vēl aizvien ir tālu no mērķa, ko Eiropadome nosprauda 2000. gada martā, sākot Lisabonas stratēģiju, proti, būtiski ietekmēt nabadzības izskaušanu. Lai gan situācija dalībvalstīs ievērojami atšķiras, ES atzīst, ka daudzējādā ziņā nelabvēlīgi apstākļi un materiālās atstumtības līmenis nav sociāli, morāli un ekonomiski ilgtspējīgi.

Pievēršanās jautājumiem, kas skar no sabiedrības un darba tirgus atstumtas personas, ir gan ekonomiska, gan sociāla prioritāte. Neraugoties uz to, ka pastāv pretruna starp jēdzieniem – efektīva, dinamiska ekonomika un tāda ekonomika, kurā galvenā nozīme ir sociālajam taisnīgumam, – tie ir savstarpēji cieši saistīti. No vienas puses, ir vajadzīga ekonomikas attīstība, lai sociālo nodrošinājumu garantētu arī turpmāk. No otras puses, nodrošināt iespēju atgriezties darbā personām, kuras ilgstoši ir bijušas atstumtas no darba tirgus, ar nosacījumu, ka šīs personas ir darbaspējīgas, un atbalstīt šo personu sociālo integrāciju – tā ir Lisabonas stratēģijas neatņemama daļa, kuras mērķis ir mobilizēt pilnīgi visu cilvēkresursu potenciālu.

Lai palīdzētu dalībvalstīm mobilizēt darbaspējīgas personas un pienācīgi atbalstīt personas, kuras nav darbaspējīgas, Komisija ir ierosinājusi visaptverošu stratēģiju, kuras nosaukums ir „**aktīva integrācija**”³. Tajā apvienots atbalsts, lai personai būtu cilvēka cienīgai dzīvei pietiekami ienākumi, un personas saikne ar darba tirgu, izmantojot nodarbinātības iespējas vai profesionālo apmācību un nodrošinot labāku piekļuvi veicinošiem sociāliem pakalpojumiem. Aktīva integrācija šajā ziņā neierobežoti papildina „elastīguma un sociālās drošības pieeju”, vienlaikus skarot arī personas, kuras ir vistālāk no darba tirgus. Tā veido „aktīvu labklājības valsti”, sniedzot individuālu piekļuvi nodarbinātības iespējām un nodrošinot, ka personām, kuras nav darbaspējīgas, iespējams dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi un pēc iespējas daudzpusīgāk iesaistīties sabiedrībā. Tādējādi aktīva integrācija dod ieguldījumu Lisabonas stratēģijā, un tā ir arī ES ilgtspējīgas attīstības sociālās dimensijas iezīme.

¹ Prezidentūras secinājumi, Eiropadomes Lisabonas sanāksme 2000. gada 23. un 24. martā un COM(2005) 24.

² 44 % eiropiešu nav interneta lietošanas un datorprasmju.

³ COM(2006) 44, 8.2.2006.

Komisija 2006. gada pavasarī sāka sabiedrisku apspriešanu⁴, kurā saskaņā ar EK līguma 138. pantu bija ietverta konsultācija par ES līmeņa rīcību, ar ko jāveicina no darba tirgus atstumtu cilvēku aktīva integrācija. Pamatojoties uz šīs apspriešanas rezultātiem un tai sekojošajām iniciatīvām, tostarp uz padziļinātu pārskatīšanu, ko sociālās aizsardzības komiteja veica attiecībā uz valstu rīcības plāniem cīņā pret nabadzību un sociālo atstumtību, kā arī uz atziņām, kas gūtas 6. konferencē, kas veltīta cilvēku nabadzības jautājumiem (2007. gada 4. un 5. maijā), un ieinteresēto personu konferencē par aktīvu integrāciju (2007. gada 15. jūnijā), Komisija ir izstrādājusi šajā paziņojumā sniegtos priekšlikumus, tostarp priekšlikumu saskaņā ar EK līguma 138. panta 3. punktu sākt apspriešanas otro posmu.

2. Apspriedēs paustie viedokļi

2.1 Vispārīgs atbalsts atjaunotiem ES centieniem attiecībā uz aktīvu integrāciju

Viedokļi, kas tika pausti apspriešanās, kas norisēja 2006. gadā, liecināja, ka Padomes 1992. gada Ieteikumu „*Kopīgi kritēriji attiecībā uz pietiekamiem resursiem un sociālo palīdzību sociālās aizsardzības sistēmās*”⁵ vēl joprojām uzskata par atsauces instrumentu ES politikai attiecībā uz nabadzību un sociālo atstumtību. Tajos bija uzsvērts, ka šis ieteikums nekādā ziņā nav zaudējis savu nozīmi, taču ir jāveic vairāk, lai to pilnībā īstenotu, jo īpaši precīzi nosakot kritērijus un statistiskos instrumentus, kurus var izmantot kā standartu, lai noteiktu minimālo ienākumu shēmu atbilstības līmeni.

Paustajos viedokļos ir atzīts, ka minimālo ienākumu shēmu atbilstība jānovērtē plašākā skatījumā saistībā ar piekļuvi darba tirgum. Tāpēc lielākā daļa atzinīgi novērtēja Komisijas izmantoto visaptverošo pieeju⁶. Lai gan bija pausta piesardzība attiecībā uz ES līmenī noteiktiem priekšrakstiem, kurus neuzskatīja par atbilstīgiem, ņemot vērā visā Eiropā pastāvošo situāciju daudzveidību, lielākā daļa aptaujāto izteicās, ka atbalsta atjaunotus centienus ES līmenī. Jo īpaši spēcīgs atbalsts bija izteikts attiecībā uz kopēju principu noteikšanu ES līmenī, vienlaikus pastiprinot atklātās koordinācijas metodi (AKM).

2.2 Vajadzīga vēl aptverošāka pieeja

Paužot dažādus viedokļus, aptaujātie uzsvēra, ka aktīvas integrācijas pieejas veiksmīga īstenošana ir atkarīga no sinerģijas starp dažādiem tās elementiem. Atbalsts, lai personai būtu pietiekami ienākumi, jāapvieno ar darba tirgus iespējām un labāku piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem.

Sociālā integrācija un līdzdalība darba tirgū ir savstarpēji saistītas. Lai integrācija būtu ilgtspējīga attiecībā uz darba tirgu, ar pietiekamiem resursiem, individualizētu piekļuvi nodarbinātībai un sociālajiem pakalpojumiem, vispirms jāatbalsta cilvēki, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi, lai uzlabotu šo personu sociālo līdzdalību un nodarbināmību. Ja šīm personām izdodas atrast darbu, jāveicina darba vietas saglabāšana, lai izvairītos no „virpuļdurvju” situācijas, kad cilvēki ir spiesti aiziet no darba, jo darbam vajadzīgās prasmes ir neatbilstīgas vai arī nepietiekama uzmanība tiek pievērsta individuālajām vai sociālajām

⁴ COM(2006) 44.

⁵ Padomes 1992. gada 24. jūnija Ieteikums 92/441/EEK. Skatīt arī Padomes 1992. gada 27. jūlija Ieteikumu 92/442/EEK.

⁶ Apspriešanās rezultātus skatīt:

http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/active_inclusion_en.htm.

barjerām. Turklāt nodarbinātība pati par sevi vienmēr negarantē aizsardzību pret nabadzību, jo 8 % darba ņēmēju ES dzīvo uz nabadzības riska robežas – šis fakts izskaidro pilsoniskās sabiedrības organizāciju un arodbiedrību īpaši akcentēto aicinājumu izveidot kvalitatīvas darba vietas.

Ar sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem jāatbalsta personu integrācija darba tirgū, lai palielinātu šo personu spēju gūt ienākumus un samazinātu atkarību no pabalstiem, kā arī izskaustu risku, ka nabadzību pārmanto no paaudzes paaudzē. Taču vairāki respondenti uzsvēra, ka rūpīgi jāuzrauga nosacītības noteikumu ietekme uz cilvēkiem, kuri ir neaizsargātākie, īpaši tāpēc, ka sociālās palīdzības līmenis vairumā dalībvalstu jau ir zem nabadzības riska sliekšņa.

2.3 Sociālo partneru viedoklis

Paziņojumā par apspriešanās pirmo posmu jau uzsvēra sociālo partneru nozīmi daudzās dalībvalstīs, lai izstrādātu aktīvus darba tirgus politikas virzienus un vestu sarunas par minimālo darba algu. Savā nostājā par apspriešanās pirmo posmu, kura norisēja saskaņā ar EK līguma 138. pantu, sociālie partneri neatbalstīja ES līmeņa likumdošanas risinājumus attiecībā uz aktīvu integrāciju, bet gan deva priekšroku pašreizējās atklātās koordinācijas metodes un integrētās pieejas pastiprinātai izmantošanai. Tajā skaidri noteikts, ka sociālajiem partneriem ir bijusi galvenā nozīme, uzlabojot darba vietu pieejamību cilvēkiem, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi, un ieviešot piemērotas darbinieku atlases procedūras, kā to arī uzskatāmi parāda nesen noslēgtie trīspusējie līgumi.

Sociālie partneri īpaši atgādināja, ka darba programmā 2006.-2008. gadam ir pievērsta uzmanība tam, kā iespējams risināt jautājumu saistībā ar tādu personu grupām, kurām ir nelabvēlīgi apstākļi. Sociālie partneri pauž aņņēmību *veikt to galveno problēmu kopīgu analīzi, ar kurām saskaras Eiropas darba tirgū, pievēršoties tādiem jautājumiem kā, piemēram, cilvēku, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi, integrācija darba tirgū, nosakot prioritātes, kas jāiekļauj darbības programmā nodarbinātības jomā, un apspriežot autonomu pamatnolīgumu par nelabvēlīgo grupu integrāciju darba tirgū vai mūžizglītību.*

Debatēs, kas sekoja apspriešanas rezultātu prezentācijai, bija skaidri redzams, ka sociālajiem partneriem ir izšķirīga nozīme, veicinot nodarbinātā darba vietas saglabāšanu: cilvēki, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi un kuri ir atraduši darbu, būtu nepārtraukti jāatbalsta, piemēram, nodrošinot apmācību darba vietā un sniedzot mūžizglītības iespējas, kā arī piemērotu un elastīgu darba kārtību, lai palīdzētu no darba tirgus atstumtiem cilvēkiem saskaņot darbu ar centieniem pārvarēt ar sociāli nelabvēlīgiem apstākļiem saistītas problēmas (piemēram, piemērotas dzīvesvietas trūkums, apgādnieka pienākumi un veselības problēmas). Citiem vārdiem sakot, sociālā reintegrācija turpinās arī pēc tam, kad darba ņēmējs ir sācis strādāt uzņēmumā.

2.4 Visu attiecīgo personu līdzdalība un integrācija

Apspriešanās paustajos viedokļus arī uzsvērts, ka aktīvas integrācijas politisko virzienu veiksmīga īstenošana ir atkarīga no dažādu attiecīgo personu iesaistīšanas un sadarbības. Pašvaldībām un valstu valdībām ir galvenā atbildība par politikas virzienu izstrādi, finansēšanu un pārvaldību, lai nodrošinātu no darba tirgus atstumtu personu integrāciju. Politikas virzienu īstenošanā vietējā līmenī galvenā nozīme ir pakalpojumu sniedzējiem, kas pārstāv privāto, publisko sektoru vai abus. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas šādos pasākumos pārstāv saņēmējus un palīdz šīm personām. Lai uzlabotu valsts līmeņa politikas

virzienus, cilvēkiem, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi, pašiem ir jāiesaistās attiecīgajos pasākumos, ar viņiem ir jāapspriežas, un viņiem ir jādod iespējas.

Pārāk bieži attiecīgās personas darbojas pilnīgi nesaistītās sociālās un nodarbinātības politikas jomās. Lai aktīvas integrācijas pieeja būtu veiksmīga, ir jāveicina pašvaldību, reģionālā un ES līmeņa politikas virzienu integrēts īstenošanas process, un tas jāveic visos trijos aspektos: minimālie ienākumi, aktīvi darba tirgus pasākumi un sociālie pakalpojumi.

3. Labāka izpratne par nabadzību un sociālo atstumtību: jaunākie notikumi politikas attīstībā

Apspriešanās gūtās atziņas turklāt jāaplūko, ņemot vērā dažādās norises politikas attīstībā ES, kopš noteikta Lisabonas stratēģija.

Atklātā koordinācijas metode sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas jomā un Eiropas nodarbinātības stratēģija ir veicinājušas labāku izpratni par šo sarežģīto parādību – nabadzība un sociālā atstumtība –, un tās ir iedarbīgs instruments vēl aptverošākas pieejas sekmēšanā un trīs galveno aspektu iekļaušanā aktīvas integrācijas jomā.

Kopīgajā 2007. gada ziņojumā par sociālo aizsardzību un sociālo integrāciju atzīts, ka lielāka uzmanība jāpievērš minimālo resursu jautājumam tā, lai ikviens būtu „redzeslokā”. Attiecībā uz to būtiska nozīme ir **minimālo ienākumu shēmu** atbilstībai, lai risinātu problēmas pamatā esošos sociālos jautājumus un veicinātu pilnīgi visu ES iedzīvotāju sociālo integrāciju, palīdzot attīstīt pilnīgi visu cilvēkresursu potenciālu. Taču daudzējādiem nelabvēlīgiem faktoriem ir vajadzīgi daudzpusīgi un integrēti risinājumi, tostarp integrēts darba tirgus un veicinošs sociālais atbalsts.

Cīņā pret nabadzību un sociālo atstumtību izmantot **integrēta darba tirgus** potenciālu – tas Eiropas nodarbinātības stratēģijā vienmēr ir bijis būtisks dalībvalstu uzdevums. Tās ir vienojušās par to, ka iespēju no jauna sākt strādāt piedāvā visiem jauniešiem, kuriem nav darba, un visiem pieaugušajiem bezdarbniekiem attiecīgi pēc sešu un divpadsmit mēnešu bezdarba perioda. Līdz 2010. gadam 25 % bezdarbnieku, kam ilgstoši nav darba, būtu aktīvi jāpiedalās. Nodarbinātības pamatnostādnes⁷ 2005.-2008. gadam atzīts, ka centieni paaugstināt nodarbinātības līmeni ir cieši saistīti ar pasākumiem, kas vērsti uz darba vietas pievilcību, darba vietas kvalitātes uzlabošanu, uz darba ražīguma palielināšanu un uz nabadzīgu darba ņēmēju procentuālā daudzuma samazināšanu. Integrējoša darba tirgus nozīmi atkārtoti uzsvēra 2007. gada Kopīgajā ziņojumā par nodarbinātību⁸, un tajā apstiprināts, ka „...*dalībvalstis pievērš vairāk uzmanības darba tirgus reformām, kuras ietekmē nabadzību un atstumtību un kuras iedrošina garākai darba dzīvei. Tās pieliek visas pūles, lai sniegtu aktīvu atbalstu tiem, kam ir visnelabvēlīgākie apstākļi...*”. Līdzsvars starp diviem mērķiem – samazināt nabadzību un vienlaikus pastiprināt piedāvājuma aspektu darba tirgū – tas ir izaicinājums politikas veidotājiem, kuriem jāņem vērā arī nodokļu un sociālo pakalpojumu reformu iespējamā ietekme uz budžetu.

⁷ Skatīt „Dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnes (2005-2008)”, OV L 205, 6.8.2005., 21. lpp.

⁸ Eiropas Savienības Padome, Nr. 6706/07.

Sociālos pakalpojumus patlaban uzskata par Eiropas sabiedrības un Eiropas ekonomikas galveno pilāru, un uzlabot **piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem** – tā ir kļuvusi par vienu no galvenajām prioritātēm, ko dalībvalstis ir noteikušas cīņā pret nabadzību un sociālo atstumtību⁹. Dalībvalstis 1992. gada ieteikumā jau tika aicinātas veikt pasākumus, lai personām, kam tas vajadzīgs, dotu iespēju saņemt pienācīgu sociālo pabalstu. Kopš tā laika ir parādījušies jauni sociāli riski saistībā ar pāreju uz postindustriālu uz zināšanām un pakalpojumu balstītu sabiedrību, uz demogrāfiskām pārmaiņām un tādām sociālām tendencēm, kā lielāka individualizācija. Šie jaunie riski rada pieprasījumu pēc kvalitatīviem sociāliem pakalpojumiem un individuāla atbalsta, kas vajadzīgs aizvien vairāk.

Saistībā ar šo arī informācijas tehnoloģijām ir būtiska nozīme, un Komisija nesēn ir sākusi iniciatīvas, lai uzlabotu sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu, izmantojot informācijas sabiedrības tehnoloģijas¹⁰.

4. Paredzētā ES rīcība

Ievērojot šīs apspriešanas rezultātus un iepriekšminētās norises, Komisija ierosina šajā jomā **padziļināt atklātās koordinācijas metodes**, pieņemot **kopējus principus**, un pēc tam tos uzraudzīt un novērtēt, pilnībā atzīstot subsidiaritātes, kā arī neatkarības principu un dalībvalstu vajadzības.

Atklātā koordinācijas metode ir kļuvusi par svarīgu instrumentu paraugprakses veicināšanai un mērķu nepārtrauktas uzraudzības nodrošināšanai ES līmenī. Nacionālajos ziņojumos, ko dalībvalstis 2006. gadā iesniedza saskaņā ar AKM, uzsvērts, ka aktīva integrācija ir viena no galvenajām prioritātēm, un tā ir atbilstīgi analizēta. Turpinās AKM, lai, pamatojoties uz kopējiem principiem, uzraudzītu un novērtētu aktīvas integrācijas pieejas visus aspektus. Īpašo kārtību saskaņos sociālās aizsardzības komitejā.

Saistībā ar AKM dalībvalstis, protams, būs atbildīgas par ienākumu atbalsta līmeņa noteikšanu un par līdzsvara saglabāšanu starp sociālo palīdzību, sociālo pakalpojumu sniegšanu un pasākumiem, kas vērsti uz to, lai darbs atmaksātos, būtu samērīgs apvienojums; šis līdzsvars ir atkarīgs no sociālajām un politiskajām prioritātēm, sociālajām un kultūras tradīcijām, un apsvērumiem par taisnīgumu un efektivitāti dažāda veida nelabvēlīgu faktoru novēršanā.

Attiecībā uz katru no trim aktīvas integrācijas aspektiem uzsvērs vajadzību pēc visaptverošas pieejas un sniegs konkrētu un cieši saistītu sistēmu šo principu īstenošanai. Ar šā strukturētā procesa palīdzību varēs noteikt labākos politikas risinājumus kopējai sociālajai problēmai – visiem ES iedzīvotājiem garantēt pamattiesības uz sociālo palīdzību un atbalstu mājokļu jomā, lai nodrošinātu pienācīgu dzīvi visiem¹¹.

Lai veicinātu kopējo principu noteikšanu un pieņemšanu un sīki izklāstītu aktīvas integrācijas stratēģijas elementus, Komisija plāno sagatavot **ieteikumu**, kas būs pamats Padomes secinājumiem un Eiropas Parlamenta rezolūcijai.

Kopējos principus attiecībā uz trijiem aspektiem izstrādās saskaņā ar turpmāk aprakstīto skaidrojumu.

⁹ Eiropas Savienības Padome, Nr. 7341/05.

¹⁰ COM(2007) 332, 14.6.2007.

¹¹ Eiropas Savienības Pamattiesību harta, 34. panta 3. punkts.

4.1 *Pietiekams ienākumu atbalsts, lai izvairītos no sociālās atstumtības*

1992. gada ieteikuma galvenie elementi, kuri attiecībā uz ienākumu atbalstu ir ietverti A-C sadaļā (3. rindkopa), pilnībā atbilst paredzētajai stratēģijai. Tie ir šādi:

- (1) atzīt cilvēka pamattiesības uz pietiekamiem resursiem un sociālo palīdzību, lai dzīvotu cilvēka cienīgu dzīvi;
- (2) atzīt, ka šīs pamattiesības ir pakļautas vispārīgiem pamatprincipiem, tostarp to cilvēku aktīva pieejamība darba vietām vai profesionālajai apmācībai, kuru vecums, veselības un ģimenes stāvoklis atļauj šādu aktīvu pieejamību, vai attiecīgā gadījumā pieņemot, ka uz citām personām piemērošo ekonomiskās un sociālās integrācijas pasākumus;
- (3) īstenot šīs tiesības atbilstīgi praktiskām pamatnostādnēm, jo īpaši apzinoties, ka nosakot, cik lieli resursi ir uzskatāmi par pietiekamiem, lai apmierinātu pamatvajadzības attiecībā uz cilvēka cienīgu dzīvi, jāņem vērā atbilstīgi rādītāji, piemēram, statistikas dati par personas vidējiem ienākumiem, mājsaimniecības patēriņš, ar likumu noteiktā minimālā alga vai cenu līmenis. Jānosaka kārtība, kādā šīs summas regulāri pārskata, pamatojoties uz attiecīgiem rādītājiem, lai nodrošinātu minēto vajadzību apmierināšanu.

4.2 *Saikne ar darba tirgu*

Saskaņā ar nodarbinātības pamatnostādnēm kopējos principos uzsvērs to, cik svarīgi ir likvidēt barjeras darba tirgū, veicot aktīvus un profilaktiskus pasākumus, tostarp savlaicīgu vajadzību noteikšanu, palīdzību darba meklēšanā, konsultēšanu un apmācību kā daļu no individualizēta rīcības plāna.

Lai bezdarbniekiem darbs būtu finansiāli pievilcīgs, arī turpmāk jāpārskata stimuli un šķēršļi, ko rada nodokļu un pabalstu sistēma, ieskaitot pabalstu pārvaldību un nosacījumus to saņemšanai, vienlaikus nodrošinot atbilstīgu sociālās aizsardzības līmeni.

Lai atbalstītu tādu cilvēku integrāciju, kuriem ir nelabvēlīgi apstākļi, ir virkne politikas virzienu attiecībā uz darba tirgus pieprasījuma aspektu, proti, sociālās ekonomikas paplašināšana, tādu jaunu darba vietu resursu attīstīšana, kuras atbilst kolektīvām vajadzībām, finansiāli stimuli, lai darba devējs nolīgtu darbinieku, tiesību akti, ar kuriem aizliedz diskrimināciju, un darba likums¹².

4.3 *Saikne ar labāku piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem*

Saistībā ar kopējiem principiem galvenā uzmanība būs pievērsta diviem aspektiem, kuri ir izšķirīgi AKM un pašreizējā dialogā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām¹³, un tie ir šādi.

- Iespēja piekļūt pakalpojumiem, un tā ietver gan pieejamību (ieskaitot telpisku un fizisku pieejamību), gan sasniedzamību.
- Kvalitatīvi pakalpojumi, tostarp: lietotāja iesaistīšana; uzraudzība, rezultātu novērtēšana un apmaiņa ar paraugpraksi; ieguldījumi cilvēkresursos; darba apstākļi; sistēma vienlīdzības

¹² SEC(2007) 329, 6.3.2007., 51. līdz 58. lpp.

¹³ Skatīt <http://www.peer-review-social-inclusion.net/key-issues/quality-and-accessibility-of-social-services/> un jo īpaši Halloran J. un K. Calderon-Vera (2007) „Access to quality social services – A strategy paper”.

nodrošināšanai gan darbinieku atlases politikā, gan pakalpojumu sniegšanā; pakalpojumu koordinācija un apvienošana; piemērota materiālā infrastruktūra, galvenokārt saistībā ar sociālajiem mājokļiem¹⁴.

Visiem vispārējās nozīmes pakalpojumiem, tostarp ar tīkliem saistītām nozarēs, piemēram, transporta un komunālo pakalpojumu, kā arī finanšu pakalpojumu jomā, ir būtiska nozīme sociālās un teritoriālās kohēzijas nodrošināšanā. Ir jānodrošina vispārēja pamatpakalpojumu pieejamība, un Komisija ir uzņēmusies to veicināt visos politikas virzienos¹⁵. Tomēr, raugoties uz aktīvas integrācijas virzību, saistībā ar kopējiem principiem galvenā uzmanība būs pievērsta vispārējās nozīmes sociāliem pakalpojumiem.

Neatkarīgi no obligātajām un papildu sociālās nodrošināšanas sistēmām un veselības aprūpes pakalpojumiem pie vispārējās nozīmes sociāliem pakalpojumiem pieder citi pamatpakalpojumi, ko tieši sniedz personai, kuriem ir profilaktiska un sociālas saliedētības nozīme un kuri veicina sociālo integrāciju un garantē pamattiesības¹⁶. Tie ir šādi:

- (1) palīdzība personām individuālu problēmu vai krīzes gadījumā (piemēram, bezdarba, pārmērīgu parāda saistību uzņemšanās, narkomānijas vai ģimenes iziršanas gadījumā);
- (2) pasākumi, lai nodrošinātu, ka attiecīgās personas spēj pilnīgi no jauna integrēties sabiedrībā un darba tirgū (piemēram, rehabilitācija, valodu apmācība imigrantiem, profesionālā apmācība un reintegrācija), un lai nodrošinātu piekļuvi iespējamai bērna aprūpei;
- (3) pasākumi, lai integrētu personas, kurām ir ilgstošas veselības vai invaliditātes problēmas;
- (4) sociālie mājokļi.

5. ES atbalsta sistēma, ar ko atbalsta

Kopējo principu īstenošanu ES līmenī atbalstīs, veicot sistemātisku uzraudzību un vērtēšanu un izmantojot citas iniciatīvas vai instrumentus, kas papildina dalībvalstu centienus.

Atgādinot, kāda nozīme ir Eiropas sociālajiem partneriem aktīvas integrācijas pieejas veiksmīgā īstenošanā, Komisija atzinīgi izsakās par šo personu saistībām darba programmā 2006.-2008. gadam. Komisija kopā ar sociālajiem partneriem pārbaudīs, kā turpmāk varētu pilnveidot neatkarīgas iniciatīvas, lai uzlabotu sinerģijas ar citiem politikas aspektiem un personām, kuras interesē aktīvas integrācijas pieeja, piemēram, ar valsts iestādēm, – struktūrām, kas šajā jomā darbojas visaktīvāk, un bieži vien tās ir reģionālas iestādes vai pašvaldības –, ar pakalpojumu sniedzējiem un NVO.

ES finanšu instrumentiem jau ir galvenā nozīme integrācijas politikas virzienu veicināšanā, pamatojoties uz piekļuvi darba tirgum. Ar Eiropas Sociālo fondu sniedz ilgtermiņa finansējumu, kas papildina valstu un citus finansēšanas avotus. Komisija veicinās jaunās ESF regulas noteikumu izmantošanu, lai atbalstītu aktīvs integrācijas pasākumus, proti: a) izstrādās

¹⁴ Gaidāmajā paziņojumā par VNSP aplūkos neskaidrības par Kopienas tiesiskā regulējuma piemērošanu; cita starpā, tajā pētīs, kā VNSP jomā labāk piemērot noteikumus par publisko iepirkumu. Turklāt minētajā paziņojumā ietvertu skaidrojumu papildinās ar papildu iniciatīvām attiecībā uz kvalitātes definīciju un novērtējumu.

¹⁵ COM(2004) 374, 12.5.2004.

¹⁶ KOM(2006) 177, 26.4.2006.

un pārbaudīs saskaņotus risinājumus attiecībā uz sociālo un ekonomisko integrāciju; b) apvienos tādas novatoriskas pieejas integrācijas jomā, kuras, salīdzinot ar pašreizējo praksi, ir acīmredzami izdevīgākas; un c) izplatīs un nodos paraugpraksi, sekmējot sociālo integrāciju visās dalībvalstīs.

Tas, vai paredzētā pieeja, izdosies, ir atkarīgs no saistībām un to ieinteresēto personu pilnīgas iesaistīšanas, kuras darbojas valsts, reģionālā un pašvaldību līmenī. Šīm personām jāuzņemas galvenie pienākumi aktīvas integrācijas politikas virzienu izstrādē un īstenošanā ES līmenī. Šo personu paraugpraksi patlaban nav pievērsta vajadzīgā uzmanība. Tāpēc Komisija atbalstīs **vietēja novērošanas tīkla** izveidi saistībā ar programmā „PROGRESS” pieejamajiem resursiem, partnerībā ar ES tīkliem, kuros iekļautas pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji un NVO, lai uzraudzītu un veicinātu paraugpraksi, galvenokārt saistībā ar piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem.

6. Secinājumi un turpmākie pasākumi

6.1 Apspriešanās ar sociālajiem partneriem

Saskaņā ar EK līguma 138. panta 3. punktu sociālos partnerus aicina paust viedokli par šajā paziņojumā izklāstīto pieeju un jo īpaši par:

- ierosināto **instrumentu**, proti, AKM padziļināšanu šajā jomā, pieņemot kopējus principus un tos pēc tam uzraugot un vērtējot;
- kopējo principu **saturu** attiecībā uz pietiekamiem resursiem, integrējošu darba tirgu un piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem atbilstīgi izklāstam šā paziņojuma 4.1. līdz 4.3. punktā;
- **ES atbalsta sistēmu** atbilstīgi izklāstam šā paziņojuma 5. punktā.

Arī sociālos partnerus aicina pievienot papildu komentārus un pārbaudīt iespēju sākt turpmākas iniciatīvas, kas skar jautājumus, kurus apspriešanas pirmajā posmā risināja attiecībā uz sociālo partneru nozīmi darba vietas saglabāšanā (salīdzināt ar 2.3. punktu) un darbību iespējamajām sinerģijām ar citiem aktīvas integrācijas pieejas aspektiem.

6.2 Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

Ņemot vērā šīs iniciatīvas būtību un to, ka jāiesaista visas ieinteresētās personas (salīdzināt ar 2. iedaļas 4. punktu), Komisija turklāt aicina visas ieinteresētās personas, tostarp valsts iestādes visos līmeņos, pilsoņu sabiedrības organizācijas un pakalpojumu sniedzējus paust viedokli par šā paziņojuma saturu. Komisija īpaši lūdz izteikt viedokli par to, cik efektīvs un vispusīgs ir tās priekšlikums veicināt aktīvu integrāciju.

Šis paziņojums ir jāadresē arī Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai.

6.3 Turpmākā rīcība

Lai iesaistītu visas ieinteresētās ES un valsts līmeņa iestādes un organizācijas, šis paziņojums būs pieejams Nodarbinātības un sociālo lietu un vienlīdzīgu iespēju ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē:

http://ec.europa.eu/employment_social/consultation_en.html.

Visām ieinteresētajām personām jānosūta piezīmes vai ieteikumi tikai uz šādu e-pasta adresi:
empl-active-inclusion@ec.europa.eu.

Piezīmes jānosūta ne vēlāk kā 2008. gada 28. februārī. Komisija rūpīgi pārbaudīs saņemto informāciju, publiskos savus secinājumus un nodrošinās konsekventu paveiktā darba pārbaudi.